

Ἄλλὰ διὰ νὰ μορφώσωμεν καθαρωτέραν ἰδέαν περὶ τῆς θέσεως τοῦ ζητήματος, ὀφείλομεν κατὰ πρῶτον νὰ ἐξετάσωμεν τὰς γινομένας κατὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἀντιρρήσεις· θέλω ἀμερολήπτως τὰς ἀναφέρει, καὶ μὲ τὴν αὐτὴν ἀμεροληψίαν θέλω πειραθῆ νὰ σταθμίσω τὴν ἀξίαν μιᾶς ἐκάστης ἰδιαιτέρως· οὐδὲν θέλω προσθέσει ἐξ ἰδίων μου· οὐδεμίαν ἄλλην χάρις μοὶ χρεωτεῖται, εἰμὴ ὅτι ἔβαλον εἰς τάξιν ὅσα συνέλεξα ἐκ τῆς προσεκτικῆς ἀναγνώσεως τινῶν Συγγραφέων, οἵτινες διαπραγματεύονται αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον. Τοιοῦτοι δὲ εἶναι μεταξὺ πολλῶν ἄλλων οἱ ΚΚ. Buttini, Tralles, Kirkpatrick, De la Condamine, Tissot, Mead, Jurin, Joachini κ. λ.

Πρώτη ἐνστασις εἶναι, ἐὰν ὁ ἐμβολιασμός εἶναι θεμιτός ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Δὲν ἀνήκει εἰς ἐμὲ νὰ εἰσδύσω εἰς τὰ ἱερά ἄδυτα τῶν θεολόγων, ὅπως στηρίξω μίαν δοξασίαν, ἀλλ' ἰστάμενος ἐπὶ τοῦ κατωφλοῦ τοῦ Ἀγιαστηρίου, νὰ εἶπω ὅτι, ἀφοῦ δὲν εἶναι προγεγραμμένος ἀπὸ τὰ κράτη τῆς Ἰταλίας, ἀφοῦ ἐνεργεῖται εἰς τὴν ἰδίαν Ἐπικράτειαν τοῦ Ῥωμαίου Ἀρχιερέως, ἀφοῦ ἕως ἀπὸ τοῦ 1758, ὁ Δρ. Guarnieri ἐφήρμωσεν ἀκωλύτως τὸν ἐμβολιασμόν εἰς τὴν Ῥώμην, ἀφοῦ τέλος εἰς ἐκ τῶν διασημοτέρων θεολόγων ὁ Πατὴρ Λαυρέντιος Βέρτης Ἀργουστινιανός, καθηγητὴς εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Πίσης, διεκήρυξεν ἐν Συμβουλίῳ θεμιτὸν τὸ ἔργον τοῦ ἐμβολιασμοῦ, οὐδεὶς πλέον ὑπάρχει λόγος, ὅπως ἀμφιβάλλη τις ὡς πρὸς τὴν εὐνοϊκὴν συγκατάθεσιν τῆς Ἐκκλησίας ὑπὲρ τοῦ ἐμβολιασμοῦ.

Οἱ ἀντίπαλοι τούτου ἐνίστανται κατὰ δεῦτερον λόγον, ὅτι ἡ νόσος τῆς φυσικῆς Εὐλογίας δὲν εἶναι φύσει θανατηφόρος, εἰμὴ σπανίως, ἐπομένως προτι-

μότερον εἶναι νὰ τὴν περιμένῃ τις, παρά νὰ ἐπισπεύδῃ τὴν ἐμφάνισίν τῆς διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Τοῦτο εἶναι ἐν τῶν ἰσχυροτέρων ἐπιχειρημάτων τοῦ Κ. Haen. Φαίνεται τῇ ἀληθείᾳ λίαν παράδοξον, πῶς Ἰατρός τοσοῦτον εὐυπόληπτος καὶ εὐπαιδευτος, οἷος ὁ Κ. Haen, ὑποστηρίζει τοιαύτην πρότασιν, ἀνασκευαζομένην ὑπὸ τῆς καθημερινῆς πείρας, καὶ ὑπὸ τοῦ κύρους τῶν ἐπιφανεστέρων Συγγραφέων τῆς Ἰατρικῆς ἀρχαίων καὶ νεωτέρων, ὡς εἶναι μεταξὺ πολλῶν ἄλλων οἱ ΚΚ. Ahron, Isaac, Ababeker, Avicenna, Platerus, Rambert, Sennert, Primeroso, Riviere, Hoffman, Sydenam, Helvetius, Winter, Muratori κ. λ. Εἰς τὴν Ἰατρικὴν Συλλογὴν τοῦ Κ. Haller ἡ Εὐλογία καλεῖται « νόσος τις » προσβάλλουσα κατὰ κακὴν μοῖραν τοὺς ἀνθρώπους « οἷασδὴποτε ἡλικίας, καὶ ἀποδεκατίζουσα τὸ ἀνθρώπινον γένος. »

Αἱ ἀκριβέστεραι παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς φυσικῆς Εὐλογίας μᾶς διδάσκουν, ὅτι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἡ νόσος αὕτη δὲν εἶναι τόσον ἐπικίνδυνος, ὡς εἰς ἕτερας χῶρας, ἀποθνήσκουν ἐξ Εὐλογίας 12 ἢ 16, καὶ ἐνίοτε 20 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὅπου ἡ νόσος τῆς φυσικῆς Εὐλογίας εἶναι θηριωδέστερα, ἀποθνήσκουν 20, 30 καὶ ἐνίοτε 40 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν (Junita). Εἰς τὴν Νέαν Ἀγγλίαν ἀποθνήσκουν 14 σχεδὸν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Εἰς ἕτερα μέρη τῆς Ἀμερικῆς θνήσκονται 15 ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Ὑπολογίζοντες δὲ ὅλας τὰς παρατηρήσεις τῶν διαφόρων τοῦ κόσμου μερῶν, εὐρίσκομεν ὅτι ἡ θνητότης ἐκ τῆς φυσικῆς Εὐλογίας ἀναλογεῖ μὲ 10 σχεδὸν ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Τὸ ἐξυγόμενον τοῦτο προκύπτει ἐκ τῶν ἀκριβῶν ἐρευνῶν, τὰς ὁποίας ἐξετέλεσεν ὁ Κ. Jurin καὶ ὁ Σουηδὸς Ἰατρός Schultz, ἐκ τῶν πρὸ 17 ἐτῶν δημοσιευθέντων καταλό-

γων τῶν Νοσοκομείων τοῦ Λονδίνου, καὶ ἐκ τῶν παρατηρήσεων, αἵτινες ἐγένοντο εἰς τὴν Γενεὴν ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τῶν Ἀρχῶν. Ἡ νόσος λοιπὸν Εὐλογία θανατόνει πραγματικῶς τὸ δέκατον μέρος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὁ Κ. Haen νομίζει ὅτι τοῦτο συμβαίνει ἐξ ἀμελείας τῶν Ἱατρῶν· ἐγὼ δὲν τολμῶ νὰ τὸ βεβαιώσω, λέγω ὅμως ὅτι ἐνόσω ἡ Εὐρώπη δὲν πληθύνεται ὑπὸ Ἱατρῶν, οἵτινες νὰ ἐπιμελῶνται ὅπως μὴ φονεύηται τὸ δέκατον μέρος, ὅσων ἐκ τῆς Εὐλογίας προσβάλλονται, ἡ Εὐλογία θέλει εἶσθαι πάντοτε ἐν νόσημα φονικόν.

Ἡ Ἀρχιδούκισσα Ἰσαβέλλα ἀπολεσθεῖσα ἐκ τῆς Εὐλογίας εἰς τὰ ἀνάκτορα τῆς Βιέννης ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἰσως τοῦ Κ. Haen, καὶ θεραπευομένη ἐξ ἐνός τῶν διασημοτέρων Ἱατρῶν τῆς Εὐρώπης, τοῦ Βαρῶνος Vnan Svieten, εἶναι ἰσχυρότατον ἐπιχείρημα κατὰ τοῦ ἰδίου Κ. Haen. Πρὸ πενήκοντα ἐτῶν μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἀπωλέσθησαν δυστυχῶς ἐκ τῆς Εὐλογίας ὁ Αὐτοκράτωρ Ἰωσήφ, ὁ Δελφίν, ὁ Πρίγκηψ τῆς Ἑσθίας, καὶ ἡ μνησθεῖσα Ἀρχιδούκισσα, εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἐδύναντο βεβαίως νὰ ἐλλείψωσι τὰ ἀφθονώτερα βοηθήματα τῆς μᾶλλον πεφωτισμένης ἐπιστήμης, οὐδὲ εἶναι ἰσως δυνατόν ποτε ἰδιώτης νὰ ἐπιτύχη μεγαλύτερα βοηθήματα καὶ ἰκανωτέρους Ἱατρούς. Ἐντεῦθεν συμπεραίνομεν ὅτι ἡ Εὐλογία εἶναι νόσος φύσει φονικὴ, καὶ ὅτι ὁσάκις ἀφ' ἑαυτῆς ἀναφαίνεται, κινδυνεύομεν νὰ εἴμεθα ὁ εἷς ἐκ τῶν δέκα, οἵτινες πρέπει νὰ ἀποθάνωσι.

Τρίτη ἐνστάσις τῶν ἀντιπάλων τοῦ ἐμβολιασμοῦ εἶναι, ὅτι πολλοὶ διέρχονται τὸν βίον χωρὶς ποτε νὰ προσβληθῶσιν ὑπὸ τῆς Εὐλογίας, ἐπομένως ὁ ἐμβολιασμός ἤθελε μᾶς χορηγήσει ἀσθένειαν βεβαίαν, ὅ-

πως μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ νόσον ἀβέβαιον καὶ μέλλουσαν. Ἐὰν ὅμως δώσωμεν πίστιν εἰς τὰ γραφόμενα καὶ τὸ κῦρος ὄλων τῶν ἐπιφανεστέρων Ἱατρῶν, ὀλίγοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι οἵτινες εὐτυχοῦν νὰ διέλθωσι τὸν βίον ἀνευ τῆς Εὐλογίας. Ὁ Isaac πιστεύει ὅτι ἡ Εὐλογία εἶναι γενικὴ εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Ὁ Rhases βεβαίως θετικῶς ὅτι οὐδεὶς διανύων τὸν συνήθη βίον ἐξαιρεῖται ὑπ' αὐτῆς· τῆς ἰδίας γνώμης εἶναι καὶ ὁ Averroes καὶ ὁ Avicenna. Ὁ Fracastoro νομίζει ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος λαμβάνει αὐτὴν ἀπαξ· τὸ αὐτὸ βεβαίως καὶ ὁ Mercurial. Ὁ Avenzoar θεωρεῖ ὡς θαῦμα ἂν τις δὲν ὑποκύψῃ ποτὲ εἰς αὐτήν. Ὁ Foresta λέγει ὅτι δικαίως οἱ Ἀραβες καὶ οἱ διασημότεροι Ἱατροί, παραδέξαντο ὅτι ἡ Εὐλογία εἶναι γενικὴ φορολογία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Οἱ Dedoneo, Sennert καὶ Primetoso τὴν θεωροῦν ὡς νόσημα ἀναπόφευκτον. Ὁ Borelli βεβαίως ὅτι εἶναι σπανία ἐξαιρέσις τοῦ γενικοῦ κανόνος, ὅστις ἐν ὄλω τῷ βίῳ δὲν δοκιμάσει τὴν Εὐλογίαν· τῆς αὐτῆς ἰδέας εἶναι καὶ ὁ Barchini, ὁ Diembocck καὶ ὁ Sebisius. Κατὰ δὲ τὸ φρόνημα τῶν Riviere καὶ Turp, μόλις εἰς μεταξὺ χιλίων δύναται νὰ τὴν ὑπεκφύγῃ. Οἱ δὲ Solbait καὶ Low θεωροῦν τὴν Εὐλογίαν ὡς μόλυσμα κληρονομικόν καὶ γενικῶς ἀναπόφευκτον. Ὁ Riedlin εἶναι ἐλευθεριώτερος εἰς τὰς προσδοκίας του, παραδέχεται ὅτι μεταξὺ ἑκατῶν δύο μόνον εὐτυχοῦν νὰ τὴν ὑπεκφύγωσι. Ὁ Juncker ἀπεναντίας οὐδένα παραδέχεται. Ὁ Κ. Habu μετὰ πενήκοντα ἐτῶν πείραν λέγει ὅτι μόλις δύο μεταξὺ χιλίων, δύναται νὰ μὴν ὑποκύψωσιν. Ὁ δὲ Κ. Scardona φρονεῖ ὅτι μόλις εἰς μεταξὺ χιλίων εἶναι προνομιστοσύνη· καὶ ὁ Ludwig οὐδεὶς. Ἡ μεγαλύτερα ὅμως παραμυθία ἀπαντᾶται εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Κ. Haller, ὅστις πα-

ραδέχεται τρεις ἢ τέσσαρας μεταξὺ ἑκατόν. Licet Variolae nemini pareant, observatione constat tres, aut quatuor ex hominibus centum ab his immunes per totam vitam esse.

Ἐὰν εἰς τὴν μαρτυρίαν τῶν ῥηθέντων Ἰατρῶν προσθέσωμεν καὶ ἐκείνην τῶν ἰδίων ὀφθαλμῶν μας, οἷτινες μᾶς διαβεβαιοῦν ὅτι ὀλίγοι καὶ εὐάριθμοι, ἐκ τῶν εἰς ἡμᾶς γνωστῶν ἀνθρώπων, εἶναι ὅσοι ἀπέθανον χωρὶς νὰ λάβωσι τὴν Εὐλογίαν, δυνάμεθα εὐκόλως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ πιθανότης τοῦ νὰ τὴν ἀποφύγωμεν εἶναι λίαν ἀσθενής, καὶ μόλις φθάνη εἰς τέσσαρας ἐπὶ τοῖς ἑκατόν. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἀληθές ὅτι πολλοὶ διέρχονται ἀπρόσβλητοι τὸν βίον, ἀλλ' ὅτι μάλιστα σπάνιοι εἶναι ὅσοι δὲν πληρόνουν φόρον εἰς αὐτὴν τὴν ὀλεθριωτάτην νόσον.

Ἄλλ' εἶναι τοῦλάχιστον ἀποδεδειγμένον ὅτι διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ μεταδίδεται ἡ νόσος, εἰς ὅσους ἠδύναντο φυσικῶς νὰ μὴ προσβληθῶσιν; Ἐγὼ παρατηρῶ ὅτι πολλοὶ ἐκ τῶν ἀνεπιτυχῶς ἐμβολιαζομένων δὲν προσβάλλονται ὑπὸ τῆς Εὐλογίας. Ἐκ τῶν Πινάκων τοῦ ἐμβολιασμοῦ, σχηματισθέντων εἰς τὴν Ἀγγλίαν περὶ τὸ 1721 καὶ 1728, προκύπτει ὅτι εἰς τὸ Βοξθουρὺ καὶ εἰς τὴν Καταμβριγίαν τινὲς μετὰ τὸν ἐμβολιασμόν δὲν ἔλαβον τὴν Εὐλογίαν. Εἰς τὴν Σιέννην καὶ εἰς ἕτερα μέρη τῆς Τυρρηνίας, τινὲς ὡσαύτως ἐμβολιασθέντες, δὲν εἶδον τὴν Εὐλογίαν (Manetti). Ἄλλα ὅμοια παραδείγματα διηγοῦνται ὁ K. de la Couëdamine καὶ ὁ Battini, ὅστις γράφει πρὸς τὸν K. Manetti ταῦτα: « ἡ κόρη μου ἐνεβολιάσθη τρεῖς ἀνεπιτυχῶς. » Ἐὰν ἦναι ἀληθές ὅτι ἡ Εὐλογία εἶναι νόσος, ἥτις, ὡς φαίνεται, μεταδίδεται διὰ συνέπαφης: ἔὰν ἦναι ἀληθές ὅτι μεταδίδεται καὶ ἐκ τῶν νο-

σηρῶν μολίων ἀναμιγνυομένων εἰς τὸν ἀέρα, ἢ καὶ ἐξ ἐπιστολῶν προσερχομένων ἀπὸ μέρη εὐλογιασμένα, ὀφείλομεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ὅσοι ἐν ὄλῳ τῷ βίῳ εὐτυχοῦν νὰ τὴν διαφύγωσι, τὴν διαφεύγουν δι' αὐτὸ καὶ μόνον ὅτι δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸ σῶμά των αἱ διαθέσεις ἐκεῖναι, αἷτινες εἶναι ἀναγκαῖαι πρὸς τὴν ἐμφάνισιν καὶ ἐκρηξίν αὐτῆς, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μονωθῇ τις καθ' ὄλον τὸν συνήθη βίον τοιοῦτοτρόπως, ὥστε νὰ μὴ λάβῃ πολλάκις τὴν ἔμμεσον ἢ ἀμμεσον ἐκείνην ἐπαφήν, ἥτις ἀρκεῖ ὅπως ἀναφυῇ ἡ Εὐλογία. Τὸ φαινόμενον τοῦτο μᾶς κάμνει εὐλόγως νὰ πιστεύσωμεν, ὅτι τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ὄσων δὲν ἔπρεπε νὰ ὑποκύψωσιν εἰς τὴν νόσον, εἶναι αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἐπὶ τῶν ὀπίων καὶ ὁ ἐμβολιασμός δὲν ἐπιτυγχάνει. Λοιπὸν ὁ συλλογισμός πρέπει νὰ γίνῃ οὕτω. Ὅλιγοι εἶναι ὅσοι καθ' ὄλον τὸν βίον ὑπεκφεύγουν τὴν φονικὴν νόσον τῆς Εὐλογίας, ἐπομένως προτιμότερον εἶναι νὰ ἐκτεθῶμεν εἰς μίαν ἀσθένειαν μᾶλλον ἀβέβαιον, ἀλλὰ θετικῶς εὐτυχῶς ἐκβάσεως, ὡς μετ' ὀλίγον θέλομεν ἰδεῖν, πρὶν νὰ προσδοκῶμεν τὴν φυσικὴν καὶ θανατηφόρον νόσον.

Ἡ τετάρτη ἐνστασις ἀφορᾷ τὴν δοξασίαν ἐκείνην, δι' ἧς συνήθως τὸ κοινὸν τῶν ἰατρῶν σπερμολογεῖ πλῆθος ὑποτιθεμένων, καὶ οὐδέποτε ἀποδεδειγμένων γεγονότων, ὅτι ὀηλαδὴ ὁ ἐμβολιασμός δὲν προλαμβάνει ἀρκούντως τὴν φυσικὴν Εὐλογίαν, διότι αὕτη ἐπανέρχεται ἀκολούθως καὶ ἐκ δευτέρου. Ἄς ἰδῶμεν κατὰ πρῶτον τί φρονοῦν οἱ διασημότεροὶ ἰατροὶ περὶ τῆς ἐπανόδου τῆς Εὐλογίας. Ὁ K. Tralles ἐκφράζεται οὕτω πῶς. « Οὐδόλως θέλω ἀμφισβητήσῃ τὴν » μαρτυρίαν τῶν Συγγραφέων, οἷτινες ὑποστηρίζουν » τὴν ἐπανάληψιν τῆς Εὐλογίας, λέγω μόνον ὅτι κα-

» τὰ τὴν πρακτικὴν μου, οὐδὲν τοιοῦτον παράδειγμα,
» μοι ἐπαρουσιάσθη, οὔτε ἤκουσα παρόμοιον ἀπὸ
» τοὺς συναδέλφους μου. Γνωρίζω μὲν καλῶς ὅτι ἡ
» νόθος Εὐλογία (κοινῶς ἀνεμοβλογιά) ἐκλαμβάνει-
» ται συνήθως ἀντὶ τῆς γνησίας ὑπὸ τινων Κυριῶν,
» πολὺ ἐνασμενιζομένων εἰς ἐπιστημονικὰς ἐπιδείξεις,
» καὶ πρὸς τὰς ὁποίας κάποτε ἀντέτεινα μὲ δυσαρέ-
» σκειάν των. Γνωρίζω προσέτι καλῶς ὅτι Ἴατροί τι-
» νες δύνανται ν' ἀπατηθῶσι καὶ νὰ ἐκλάβωσι μίαν
» νόσον ἀντὶ ἑτέρας. »

Ὁ Κ. Rosen παρατηρεῖ, « ὅτι ὅλοι σχεδὸν οἱ
» Ἴατροὶ παραδέχονται ὅτι ἀφοῦ ἄπαξ λάβῃ τις τὴν
» Εὐλογίαν, ἀπαλάττεται πλέον διὰ παντός ἐξ αὐ-
» τῆς· μολοντοῦτο ὑπάρχουν καὶ τινὰ ἀντίθετα πα-
» ραδείγματα, ἀν καὶ εἰς ἐλάχιστον ἀριθμόν. »

Ὁ Κ. Millin λέγει, « ὅτι τινὲς διατείνονται ὅτι ἡ
» φυσικὴ Εὐλογία ἐπέρχεται καὶ εἰς τοὺς ἐμβολια-
» σθέντας· πλὴν ὀφείλομεν νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι
» ἂν τοῦτο εἶναι ἀληθές, τὰ παραδείγματα εἶναι τό-
» σον σπάνια, ὥστε μόλις δύναται νὰ εὑρεθῇ ἐν μετα-
» ξὺ χιλίων· ἐν ὁμῶς ἡ καὶ δύο παραδείγματα δὲν
» ἀποτελοῦν ποτὲ γενικὸν κανόνα. » Ὁ ἔξοχος Κ.
Mead διαβεβαίωσεν ταῦτα. « Ἡ πείρα μᾶς ἀποδεικνύει
» ὅτι ἡ Εὐλογία δὲν ἐπανέρχεται καὶ ἐκ δευτέρου, καὶ
» ὅτι μόλις εἰς ἐντὸς χιλίων δύναται νὰ μὴ τὴν ὑπο-
» στη ἐν τῷ βίῳ . . . . Ὡς πρὸς δὲ τοὺς ἐμβολιαζο-
» μένους περὶ τῶν ὁποίων τινὲς λέγουσιν ὅτι ἔλαβον
» καὶ τὴν φυσικὴν Εὐλογίαν, ἐγὼ αὐτὸς μ' ὄσας καὶ
» ἂν κατέβαλλον μερίμνας, δὲν μ' ἔτυχε νὰ ἐπαλη-
» θεύσω καλῶς οὐδὲ ἐν γεγονόσι. » Πλὴν ἀρκοῦσαι
ταῦτα· ἤθελον ὑπὲρ τὸ δέον ἐπεκταθῆ, ἐὰν ἀνάξερρον
ἐνταῦθα τὰς αὐτὰς διαβεβαιώσεις, αἵτινες ἀναγινώ-

σκονται εἰς τὸν Boerhaave, τὸν Molin, τὸν Chirac καὶ
ἑτέρους. Ὅλοι οἱ δοκιμώτεροι Ἴατροὶ, οἵτινες ἐγρα-
ψαν περὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, ὁμοφώνως διαβεβαίωσαν ὅτι
ἡ Εὐλογία δὲν ἐπανέρχεται πλέον. Ἴδου πῶς ἐκφρά-
ζεται καὶ ὁ Κ. Manetti. « Πρὸ ἐξήκοντα καὶ ἐπέκεινα
» ἐτῶν, κατὰ τὰ ὁποῖα ἀνεκαλύφθησαν καὶ παρατηρή-
» θησαν αἱ ἐπιτυχίαι καὶ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἐμβο-
» λιασμοῦ, δὲν ὑπάρχει παράδειγμα ἐπίσημον καὶ
» ἐπιβεβαιωμένον, ἐκ τοῦ ὁποίου νὰ προκύπτῃ ὅτι ὁ
» ἄπαξ ἐπιτυχῶς ἐμβολιασθεὶς, ἔλαβεν ἀκολούθως
» καὶ τὴν φυσικὴν Εὐλογίαν. »

Ἡ γνώμη καὶ τὸ κῆρος τῶν πεφωτισμένων τού-
των Συγγραφέων, ὄφειλον ν' ἀρχέσωσι πρὸς φήμωσιν,
ὄσων πρὸ τεσσαράκοντα καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ὀνειρεύον-
ται καὶ διαδίδουν τὴν ἐπανάληψιν τῆς Εὐλογίας εἰς
τοὺς ἄπαξ ἐμβολιασθέντας, χωρὶς νὰ προσφέρωσιν οὐ-
δὲ ἐν τοῦλάχιστον γεγονόσι ἀποδεδειγμένον (α). Πλὴν
ἐκτὸς τοῦ κύρους τῶσων διασῆμων ἀνδρῶν, ἔχομεν
προσέτι καὶ θετικὰ γεγονότα, τὰ ὁποῖα, κατ' ἐμὴν
ἰδέαν, ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ ἐμβολιασμός κωλύει τὴν

(α) Ὁ Δρ. Wagstaffe, ὁ Blankmor, καὶ ὁ Φαρμακοποιὸς
Massey, διέδοσαν διαφόρους μύθους, ὅπως δυσφημήσωσι τὸν
ἐμβολιασμόν· ἔφθασαν δὲ μέχρι τοῦ σημείου νὰ ὀνομάσωσι
καὶ τοὺς Λόρδους Plunket, Preston, Crafter καὶ Kanoues.
Ἄνεκαλύφθη ὁμῶς τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀγυρτία των, καὶ ὑπε-
χρεώθησαν ν' ἀνακαλέσωσι δημοσίως τοὺς λόγους των (Ma-
netti). Ὁ Wagstaffe διεψεύσθη ὑπὸ τοῦ Δρ. Jurin μὲ τὸ
πειστήριον τοῦ πατρὸς τῆς νεάνιδος, φερομένης ὡς παράδει-
γμα τῆς ἐπανόδου τῆς Εὐλογίας· τὸ πειστήριον βεβαίως ἐν
συνειδήσει καὶ λόγῳ τιμῆς, ὅτι ἡ νεάνις, ἄλλην εὐλογίαν δὲν
ἔλαβε ἀπὸ τὴν τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Ἡ αὐτὴ φήμη διαδοθεῖσα
καὶ περὶ τοῦ Λόρδου Montjoye, ἀπεδείχθη ψευδής ὑπὸ τοῦ
Δρ. Maty.

ἐπάνοδον τῆς Εὐλογίας. Ἴδού τινα ἐκ τῶν μᾶλλον ἐπιστήμων καὶ πασιδῆλων. Ὁ Δρ. Maty, ὅστις τόσον καλῶς ἔγραψε περὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, λαβὼν τὴν φυσικὴν Εὐλογίαν κατὰ τὸ 22 ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἠθέλησε νὰ δοκιμάσῃ μετὰ 14 ἔτη, ἐὰν ὁ ἐμβολιασμός ἠδύνατο νὰ τοῦ προκαλέσῃ τὴν νόσον· ἐνεβολίασεν αὐτὸς ἑαυτόν· ἀλλ' ἡ Εὐλογία δὲν ἀνεφάνη. Ὁ Kirkpatrick ἐγνώρισε πολλὰ παιδιά, τὰ ὅποια εἶχον ἐμβολιασθῆ, καὶ ἀκολούθως συνεκατόχουν μὲ εὐλογιασμένους, χωρὶς ποτε ἐκεῖνα νὰ προσβληθῶσιν. Ὁ Riccardo Evans, εἷς ἐκ τῶν ἐπτὰ κακούργων, τοὺς ὁποίους, ὡς προείπομεν, εἶχε παραχωρήσει ἡ Κυβέρνησις χάριν πειρημάτων, ἔλαβεν εἰς τὰς φυλακὰς τὴν φυσικὴν Εὐλογίαν· ἀκολούθως τοῦ ἐγιναν δύο μεγάλαι τομαί, εἰς τὰς ὁποίας ἐνέχυσαν ἰκανὴν δόσιν εὐλογιώδους ὕλης, ἀλλ' οὔτε Εὐλογίαν εἶδεν, οὔτε βλάβην ὑπέφερον, οὔτε πόνους ἐδοκίμασεν, οὔτε φλόγωσιν εἰς τὰς τομάς· αὗται μάλιστα ἐντὸς ἕξ ἡμερῶν ἐθεραπεύθησαν ἐντελῶς. Ἡ δεσμῶτις Ἐλισάβετ Harris ἡ ὑπὸ τοῦ Mead ἐμβολιασθεῖσα κατὰ τὴν Σινικὴν μέθοδον, ὡς διελάβομεν, διωρίσθη νοσοκόμος ἐπὶ 20 περίπου εὐλογιασμένων, πλὴν οὐδέποτε προσεβλήθη. Ἡ Δεσποινὴς Baker ἐνεβολίασθη εἰς ἡλικίαν 12 ἐτῶν, καὶ ἀναρρώσασα, ἠθέλησεν ἐκ νέου νὰ ἐμβολιασθῆ, ἔκαμε μόνη τῆς τὰς τομάς, ἐνέχυσεν εἰς αὐτὰς ἰκανὴν εὐλογιώδη ὕλην ἐπὶ τρεῖς διαδοχικὰς ἡμέρας, ἀλλ' ἡ νόσος δὲν ἐπανήλθεν. Εἷς ἀδελφὸς τοῦ Συνταγματάρχου York υἱὸς τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας ἐμβολιασθεὶς, καὶ φοβούμενος τὴν ἐπάνοδον τῆς νόσου ὑπέβλήθη τετράκις εἰς νέους ἐμβολιασμούς, ἀλλ' οὐδέποτε πλέον εἶδε τὴν Εὐλογίαν.

Ὅλα ταῦτα τὰ ἀναμφισβήτητα καὶ ὑπὸ πολλῶν

Συγγραφέων δημοσιευθέντα γεγονότα, δὲν ἤρκεσαν νὰ φημώσωσιν ὅσους ἀπειλοῦσαν τὴν ἐπάνοδον τῆς Εὐλογίας εἰς τοὺς ἐμβολιασθέντας. Ὁ Ἰππότης Pentz, ὅστις εἶχεν ἐμβολιασθῆ εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἠθέλησε καὶ εἰς τὴν Τυρρηνίαν νὰ πείσῃ τοὺς εὐπίστους, καὶ ἐμβολιασθεὶς ἐκεῖ ἐκ νέου μὲ ἰκανὴν εὐλογιώδη ὕλην, οὔτε Εὐλογίαν, οὔτε ἄλλο τι ὑπέστη. Καὶ ὅμως οὔτε τὸ κῦρος τῶν ἐξοχωτέρων τῆς Ἰατρικῆς Συγγραφέων, οὔτε τὰ ἀναφερθέντα πασιδῆλα γεγονότα, οὔτε ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ πεῖρα τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἰσχύουν νὰ πείσωσι τοὺς ἀντιπάλους. Ὑπάρχουν εἰσέτι Ἰατροί, οἵτινες χωρὶς νὰ ἀναγνώσωσι Συγγραφεῖς, ἢ νὰ ἰδῶσι πειράματα, ἐπιμένουν νὰ διασπείρῳσιν ἀφηρημένας φήμας περὶ τῆς ἐπάνοδου τῆς Εὐλογίας, καὶ νὰ ἐμπνέωσι δυσπιστίαν καὶ φόβους εἰς τοὺς ἀπλοῖκοὺς πελάτας των. Γνωρίζω τινὰς, οἱ ὅποιοι, ἐνῶ μόλις ἐξεύρουν τὸ ὄνομα τῶν Συγγραφέων, δυναμένων νὰ μᾶς διαφωτίσωσιν ἐπὶ τοῦ ὑπὸ συζήτησιν ἀντικειμένου, διαδίδουν εἰς τὴν πόλιν μας (τὰ Μεδιόλανα), ὅτι εἰς τὴν Τυρρηνίαν (Toscana) ἐπανέρχεται ἡ Εὐλογία εἰς τοὺς ἐμβολιασθέντας. Εἰς τοὺς τοιοῦτους ὅμως λέγω, ὅτι ἂν δὲν ἀνέγνωσαν ἄλλα βιβλία, ἅς ἐξοικειωθῶσι μὲ τὰς ἐφημερίδας, καὶ θέλουν μάθῃ ὅτι τόσον εἶναι δύσκολος ἡ εὔρεσις ἐνὸς μόνου ἐμβολιασθέντος καὶ ἐπαναλαβόντος τὴν Εὐλογίαν, ὥστε κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος (1765) παρεκατετέθη εἰς τὰς χεῖρας τοῦ K. de Frances, γενικοῦ εἰσπράκτορος τῶν Παρισίων, τὸ ποσὸν 12 χιλιάδων φράγκων, ὡς βραβεῖον ἀπονεμηθῆσόμενον πρὸς τὸν δυνηθέντα ἐντὸς ἐξατίας ν' ἀποδείξῃ διὰ πειστηρίων ἀδιαφιλονεικῆτων, ὅτι ἡ φυσικὴ Εὐλογία ἀνεφάνη εἰς οἷονδήποτε ἐμβολιασθέντα. Ἀντί λοιπὸν νὰ διαδίδωσι τοιαύτας φήμας εἰς τοὺς

εμπίστους αὐτῶν λάτρως, ἃς λάβωσι τὸ θάρρος ν' ἀνακοινώσωσι τὰς γνώσεις των εἰς Παρισίους, καὶ θέλουν ἔχει τὴν δόξαν τῆς ἀπονομῆς τοῦ βραβείου, καὶ τὸ οὐχὶ ἀδιάφορον κέρδος τριῶν σχεδὸν χιλιάδων σκούδων τῶν Μεδιολάνων. Ἐνόσω ὁμως τὸ βραβεῖον τοῦτο δὲν ἀπονέμεται εἰς τινὰ, ὁ λόγος καὶ ἡ πείρα μᾶς ὑποχρεοῦν νὰ πισεύωμεν, ὅτι ὁ ἐμβολιασμὸς μᾶς ἐξασφαλίζει ἀπὸ τὴν ἐπάνοδον τῆς φυσικῆς Εὐλογίας.

Ἡ τελευταία τέλος πάντων ἐνστάσις εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ αἱ ἀναφύομεναι ἐπὶ τοῦ σώματος τῶν ἐμβολιασθέντων φλύκταιναι εἰσὶν ὀλίγαι, ὡς πρὸς τὰς ἀναφουμένας ἐκ τῆς φυσικῆς Εὐλογίας, φαίνεται ὅτι ἡ φύσις δὲν λαμβάνει διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ ἀρκοῦσαν ἐξοδον, ἐπομένως ἡ ἐμμένουσα ἐντὸς τοῦ σώματος δηλητηριώδης ὕλη, δύναται νὰ προξενήσῃ ἐτέραν βλάβην εἰς τὴν ὑγείαν. Ἡ ἐνστάσις αὕτη ἤτις παραδέχεται ὑπὸ τῶν περισσοτέρων Ἰατρῶν, οἵτινες προσπαθοῦν νὰ ὑποβάλλωσι τὰ γεγονότα εἰς τὰ συστήματά των, καὶ οὐχὶ νὰ στηρίζωσι ταῦτα ἐπὶ τῶν γεγονότων, ὑποθέτει ὅτι ἡ Εὐλογία εἶναι καθαρισμὸς τις καὶ διαχωρισμὸς γινόμενος εἰς τὸ αἷμα. Ἐὰν ὁμως ἡ Εὐλογία ἐπετελοῦσε τοιαύτην φυσικὴν ἐνέργειαν εἰς τὸ αἷμα, ἔπρεπε νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οἱ ἄνθρωποι σήμερον εἶναι ὑγιέστεροι καὶ εὐρωστότεροι, ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, οἵτινες ἀγνοοῦσαν τὴν Εὐλογίαν καὶ ἐπομένως δὲν ὑπέκειντο εἰς τὴν καθαριστικὴν ταύτης ἐνέργειαν. Ἐὰν προσέτι ἡ Εὐλογία ἦτο ἐξάγνισις τοῦ αἵματος, ἔπρεπε νὰ ἦναι φιλάσθενοι καὶ ἀσθενέστεροι οἱ μὴ λαβόντες αὐτήν, καὶ ὑγιέστατοι ὅσοι ὑπέστησαν αὐτήν· καὶ ἐν τούτοις παρατηροῦμεν τὸ ἐναντίον. Ποία τις διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τοῦ εὐλογιασθέντος καὶ τοῦ μὴ ὑποκύψαντος εἰς τὸ νόσημα;

Οὐδεμία βεβαίως ἐπαισθητὴ. Διατί οἱ λαβόντες τὴν Εὐλογίαν εἰς τὴν νηπιότητά των νὰ μὴν ἐπαναλάβωσιν αὐτήν μετὰ τριάκοντα ἢ τεσσαράκοντα ἔτη, ὅπως καθάρισωσιν ἐκ νέου τὸ αἷμά των, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τοσοῦτον ἀνενεώθη, ὥστε καθ' ὅλας τὰς φυσικὰς πιθανότητας δὲν ἐμείνεν οὔτε ἐν μόνον σφαιρίδιον; Τοῦτο ὁμως δὲν συνέβη. Λοιπὸν ἡ Εὐλογία δὲν εἶναι καθαρισμὸς ἢ βρασμὸς καὶ διαχώρισις τοῦ αἵματος ἢ ἐτέρων ὑγρῶν ὡς γενικῶς ὑποτίθεται.

Πλὴν ἴσως μὲ ἐρωτήσωσιν, τί εἶναι ἡ Εὐλογία; Ἀποκρίνομαι· εἶναι μία θλιβερωτάτη νόσος, τῆς ὁποίας βλέπω μὲν τὰ ἀποτελέσματα, ἀγνοῶ δὲ τὰς αἰτίας· νόσος μεταδιδομένη δι' ἐπαφῆς, τῆς ὁποίας μ' εἶναι ἐντελῶς ἄγνωστος ὁ ἐσωτερικὸς χαρακτήρ, ὡς ἦτο καὶ εἰς τὸν Sydenham καὶ εἰς τὸν Boerhaave. Ἄλλὰ κατὰ τίνα τρόπον ὀφείλομεν νὰ ὀδηγηθῶμεν, ὅπως καλῶς τὴν μεταχειρίζομεθα; Ἀποκρίνομαι· διὰ τῶν γεγονότων, καὶ διὰ μιᾶς σειρᾶς ἀπείρων παρατηρήσεων, ἐξηγμένων ἀπὸ τοὺς κλασικωτέρους παρατηρητὰς, οἵτινες μετεχειρίσθησαν τὴν συντέλεστικωτέραν μέθοδον, ἀπέβαλλον τὰ βλαβερά φάρμακα, καὶ ὡμολόγησαν τὸ σκότος καὶ τὴν ἀγνοϊάν μας ὡς πρὸς τὴν φύσιν αὐτῆς. Ἄς ἀκούσωμεν τὸν K. Manetti.
 « Πολλοὶ νομίζουν ὅτι ὁ ἐμβολιασμὸς δὲν παράγει
 » ἀρκοῦσαν ἐξοδον εἰς τὴν Εὐλογίαν, καὶ διὰ τοῦτο
 » φοβοῦνται ὅτι οἱ ἐμβολιασμένοι, ὑπόκεινται εὐκολώτερον εἰς τινὰς ἐνοχλήσεις καὶ ἀσθενείας· πλὴν
 » ἢ εἰς ὅλα διδάσκαλος πείρα ἐξαλείφει καὶ αὐτοὺς
 » τοὺς φόβους . . . . . Μεταξὺ τῶν ἐμβολιασθέντων
 » πρὸ πολλῶν ἐτῶν εἰς τὴν Φλωρεντίαν καὶ εἰς ὅλην
 » τὴν Τυρρηνίαν, δὲν ὑπάρχει παράδειγμα, τὸ ὁποῖον
 » νὰ προσφέρῃ τοιαῦτα ἐξαγόμενα· ὁ καιρὸς προπάντι

των άλλους μὲν φωτίζει, καὶ άλλους ἐξάγει ἀπὸ τὴν ἀπάτην. » Ἄς ἀναγνώσῃ τις καὶ τὰ συγγράμματα τῶν καλητέρων Ἰατρῶν τοῦ ἐμβολιασμοῦ, διότι καὶ ἐξ αὐτῶν θέλει πεισθῆ, ὅτι ὁ εὐνοϊκώτερος ἐμβολιασμός ἐστὶν ἐκεῖνος, ὅστις ἐκβάλλει ὀλιγωτέρας φλυκταινάς. Τοῦτο ἀποδεικνύει διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πείρας ὁ ἐκ Τυρρηνίας διακεκριμένος Ἰατρός Gatti, ὅστις ὡς ἀληθῆς φιλόσοφος ἐξέδωκεν εἰς Παρισίους σύγγραμμά τι, τὸ ὁποῖον τιμᾶ καὶ αὐτὸν καὶ τὴν πατρίδα του. Τῆς ἰδέας αὐτοῦ εἶναι καὶ ὅλοι οἱ συγγραψαντες περὶ τοῦ ἐμβολιασμοῦ, οἵτινες ἐπιβεβαιοῦν ὅτι ἡ νόσος εἶναι τόσον μᾶλλον ἐλαφρά, ὅσον μικρότερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν εὐλογιωδῶν φλυκταινῶν, αἵτινες ἀναφαίνονται ἐπὶ τοῦ σώματος. Ἴδου οἱ λόγοι τοῦ Sydenam. « Animadvertendum est autem morbum, » hunc magnum aestimari non per Variolarum frequentiam, » quae reliquum corpus, sed pro earum numero tantum » quae faciem obsedere. »

(ἀκολουθεῖ.)

ΣΠΟΥΔΑΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΓΕΓΟΝΟΣ.

Σύγχρονός τις Ἱστορικός τῆς Σιένης ἀναφέρει τὸ ἐξῆς σπουδαῖον ἱστορικὸν γεγονός, τὸ ὁποῖον ἠκολούθησε κατὰ τὸ ἔτος 1395 ἐν τῇ ῥηθείσῃ Ἰταλικῇ πόλει.

Ἡ ἀρχαία οἰκογένεια τῶν Μοντανίνων διετέλει πρὸ πολλῶν γενεῶν εἰς διηνεκῆ πόλεμον μετ' ἐκείνης τῶν Σαλιμβένων. Ἡ ἐχθρα τῶν δύο τούτων οἰκογενειῶν προήλθεν ἐκ τῆς θήρας ἑνὸς συάγρου, ὅπου ἐφρονεύθη εἰς Σαλιμβένος. Ἡ οἰκογένεια τῶν Μοντανίνων εἶχε σχεδὸν ἐντελῶς καταστροφῇ ἐκ τοῦ μακρῶδους ἐκείνου μετὰ τῶν ἀντιπάλων τῆς πολέμου ὅλα αὐτῆς τὰ κτήματα εἶχον διαρπαγῇ ἢ δημευθῇ, καὶ ἄλλο τι δὲν διετώζετο ἐκ τῆς ἐνδόξου ἐκείνης οἰκογενείας, εἰμὴ μόνον δύο τέκνα τοῦ Θωμᾶ Μοντανίνου, ὀνομαζόμενα Κάρολος καὶ Ἀγγελική. Κατώκουν δὲ ἀμφοτέρωτα εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Στρόβις, ὅπου ἐκ μιᾶς μεγάλης προγονικῆς περιουσίας εἶχε μόνον ἀπομείνη εἰς αὐτὰ μικρὸν τι κτῆμα ὀξίας μόλις χιλίων φιορινίων, πρὸς τὰ ἔσδα τοῦ ὁποῖου ἐπεριώριζον τὰς δαπάνας των.

Γείτων τις ἐπιθυμῶν νὰ συσσωματώσῃ αὐτὸ τὸ μικρὸν κτῆμα πρὸς τὰ ἰδικά του, ἐπειρᾶτο διὰ παντὸς μέσου νὰ ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν του. Ἦτο δὲ δημότης λίαν ἰσχυρὸς εἰς τὴν τότε κυβέρνησιν τῆς Σιένης, διότι ἀνήκεν εἰς τὴν φιλόποπτον καὶ ζηλότυπον βιομηχανικὴν ἐκείνην ὀλιγαρχίαν, ἣτις ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν Σαλιμβένων κατέλαβε τὴν Ἀρχὴν περὶ τὸ 1390. Οὐδεὶς δὲ ἐδύνατο ἀνευ κινδύνου νὰ προσβάλλῃ αὐτόν. Πολλάκις ἀπετάθη πρὸς τὸν Κάρολον Μοντανίνην ζητῶν νὰ ἀγοράσῃ τὸ κτῆμά του, ἀλλ' αὐτὸς ἐπιμόνως ἤρνεῖτο, διότι προὔτιθετο νὰ τὸ διαθέσῃ ἐν ὄροντι χρόνῳ, ὡς ἐμπρέπουσαν προῖκα ὑπὲρ τῆς ἐτι ἀνηλίκου καὶ ὠραιοτάτης ἀδελφῆς του Ἀγγελικῆς.

Ὁ γείτων πρὸς ἐκδίκησιν τῆς ἀρνήσεως καὶ ἀπώλειαν τοῦ κτήματος τοῦ Καρόλου, κατηγόρησεν

αὐτὸν εἰς τὴν κυβέρνησιν ὡς συνωμότην μετὰ τῶν Γουέλφων καὶ τῶν εὐγενῶν, κατὰ τῶν Σαλιμβένων καὶ τῆς δημοτικῆς κυβερνήσεως. Τὸ κληρονομικὸν μῖσος τῶν δύο οἰκογενειῶν κατέστησε πιθανὴν τὴν κατηγορίαν, ἐνισχυομένην καὶ ὑπὸ τοῦ κύρους τοῦ κατηγόρου.

Ὁ Κάρολος Μοντανίνης ὑπεξέφυγε μὲν τὴν κατὰ τῶν συνωμοτῶν καταγινωσκομένην κεφαλικὴν ποινὴν, πλὴν κατεδικάσθη εἰς πρόστιμον χιλίων φιορινίων πληρωτέων ἐπὶ ποινῇ θανάτου ἐντὸς δεκαπέντε ἡμερῶν. Ἡ ἀπληστία ὁμῶς τοῦ συκοφάντου ἐματαιώθη, διότι ὁ Μοντανίνης διὰ νὰ μὴν ἀφήσῃ τὴν ἀδελφὴν του εἰς ἐσχάτην πτωχείαν, ἐπροτίμησε μᾶλλον νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὰς φυλακάς, παρὰ νὰ ἐξέλθῃ μὲ τὴν ἀπώλειαν τῆς πατρικῆς κληρονομίας. Εἶχε μὲν τινὰς μητρικοὺς συγγενεῖς, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν ἐτολμοῦσαν νὰ τὸν βοηθήσωσιν ἵνα μὴ δώσωσιν ὑπονοίας εἰς τὴν κυβέρνησιν, καὶ ἐπισύρωσι κατ' αὐτῶν τὴν αὐτὴν δυσμένειαν. Μόναί αἱ γυναῖκες ἔβλεπον καθ' ἐκάστην τὴν Ἀγγελικὴν καὶ συνεθρήνουν μετ' αὐτῆς.

Κατὰ τὴν πρωίαν τῆς δεκάτης πέμπτης ἡμέρας εἰς ἣν ἐληγεν ἡ προθεσμία τῆς φυλακῆς, περῶν ἔφιππος ὁ Ἀνσέλμος Σαλιμβένος ἐκ τῆς οἰκίας τῆς ἀτυχοῦς ἀδελφῆς τοῦ Καρόλου, παρετήρησε τὰς θρηνοῦσας γυναῖκας καὶ ἔμαθε παρ' αὐτῶν τὴν τύχην, ἣτις ἐπέκειτο εἰς τὸν τελευταῖον ἀπόγονον τῆς ἀντιζήλου αὐτοῦ οἰκογενείας. Ὁ Ἀνσέλμος καίτοι εἶχε πρὸ πολλοῦ τρωθῆ ἐκ τῆς σπανίας ὠραιότητος τῆς Ἀγγελικῆς, δὲν ἐφάνέρωσεν ὁμῶς ποτέ οὔτε εἰς αὐτὴν, οὔτε εἰς τὸν ἀδελφόν της τὰς συμπαθείας του, κωλυόμενος ἐκ τῶν ἀναμνήσεων τόσου χυθέντος αἵματος μεταξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν.

Πλὴν συγκινηθεὶς τότε ἐκ τῆς θέας τοσαύτης δυστυχίας μετέβη ἀμέσως εἰς τὸν δημοτικὸν Ταμίαν, καὶ πληρώσας τὸ πρόστιμον τῶν χιλίων φιορινίων, διέταξε συνάμα τὸν δεσμοφύλακα νὰ ἐλευθερώσῃ ἀμέσως τὸν Κάρολον Μοντανίνην. Οὗτος ἐκπλαγεὶς ἐκ τῆς ἀπροσδοκίτου ἐλευθερίας καθ' ἣν στιγμὴν ἐπερίμενεν ἀπεναντίας τὸν θάνατον, ἔδραμε ταχέως εἰς τὸν οἶκόν του, ὅπου εὔρε τὴν ἀδελφὴν του βυθισμένην εἰς τὰς σκληροτέρας ἀγωνίας. Ἀλλ' οὔτε αὐτὴ, οὔτε αἱ φίλαι της ἠδύναντο νὰ ἐξηγήσωσιν, ἢ νὰ ἐννοήσωσι διὰ τίνων μέσων ἠλευθερώθη ὁ Κάρολος. Ἐντὸς ὀλίγου ἡ οἰκία τοῦ Μοντανίνου ἐπληρώθη ὑπὸ συγγενῶν καὶ γειτόνων, ἐλθόντων νὰ συμμερισθῶσι τὴν χαρὰν των. Ὁ Κάρολος ὅστις ἐνόμιζεν ὅτι εἰς ἐξ ἐκείνων ἦτον ὁ ἐλευθερωτὴς του, εὐχαριστοῦσε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, ἀλλ' ἅπαντες ἤρνοῦντο, ἐρυθριῶντες καὶ ἀναφέροντες συνάμα τὰ αἴτια ἢ τὰς προφάσεις ἐνεκα τῶν ὁποίων δὲν τὸν ἐβοήθησαν.

Τὴν ἐπισύσαν μετέβη εἰς τὸν δημοτικὸν ταμίαν, καὶ παρ' αὐτοῦ ἔμαθεν ὅτι ὤφειλε τὴν ζωὴν του εἰς τὸν υἱὸν ἑνὸς τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ Κάρολος Μοντανίνης συγκινηθεὶς ὑπὸ τοσαύτης γενναιότητος, ἠθέλησε νὰ ὑπερβῇ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Σαλιμβένου. Ἐπειδὴ ὁμῶς δὲν ἀρκοῦσαν αἱ παρακλήσεις του, ἠναγκάσθη νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἰσχύν του, ἵνα πείσῃ τὴν Ἀγγελικὴν νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν του· αὐτὴ δὲ ὑποσχεθεῖσα τέλος νὰ παραχωρήσῃ εἰς ἀμοιβὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην τοῦ ἀδελφοῦ της ὅ,τι εἶχε προσφιλέστερον εἰς τὸν κόσμον, εἶπεν ἐνταύτῳ ὅτι ἠθελε προνοήσῃ ἀκόμη καὶ περὶ τῆς ὑπολήψεώς της, διότι δὲν ἐννοοῦσε νὰ ζῇ ἐν κακοηθείᾳ καὶ ἀτιμίᾳ.

Ἡμέραν τινα λοιπὸν, δύο ὥρας μετὰ τὴν δύσιν

τοῦ ἡλίου, ὁ Κάρολος μεταβάς μετὰ τῆς ἀδελφῆς του εἰς τὸν οἶκον τοῦ Σαλιμβένου, ἀπήτησεν νὰ συνομιλήσῃ κατὰ μόνους πρὸς τὸν Ἰππότην, πρὸς ὃν εἰσαχθεὶς μετὰ τῆς Ἀγγελικῆς ὠμίλησεν εἰς αὐτὸν κατὰ τὸν ἐφεξῆς τρόπον. « Εἰς ὑμᾶς, Κύριε, δεξιῶ αὐτὴν τὴν δὲ τμοιρον ζωὴν, ἥτις μοι ἀπέμεινεν εἰς ὑμᾶς ἢ ἀδελφῆ μου ἀφείκει τὸν ἀδελφόν της καὶ τὴν τιμὴν της. Ἐάν ἡ τύχη δὲν ἤθελε τόσον μακρῶς καταδιώξῃ τὴν οἰκογένειάν μας, δὲν θὰ μᾶς ἔλειπον τὰ μέσα τοῦ νὰ σᾶς δηλώσωμεν τοῦλάχιστον ἐν μέρει τὴν εὐγνωμοσύνην μας. Ἀλλ' ἤδη δὲν μᾶς ἀπομένουν πλέον, εἰμὴ τὰ σώματα καὶ οἱ ψυχίμας. Ὑμεῖς ἐσώσατε ἀμφοτέρα εἰς ὑμᾶς λοιπὸν ἀνήκουν καὶ ἡμεῖς ἐμπιστευόμεθα εἰς τὴν γεναιότητα καὶ τὴν συμπάθειάν σας, ἵνα μεταχειρισθῆτε αὐτὰ ὡς ἰδικά σας. »

Μετὰ τοὺς λόγους τούτους ἐξῆλθεν ἀποτόμως, καὶ ἄρῃσε τὴν ἀδελφὴν του μόνην μετὰ τοῦ Σαλιμβένου. Αὐτὸς ἤρχισε νὰ τῆς ὁμιλή, πλὴν συγκινηθεὶς ἐκ τῆς νεκρικῆς αὐτῆς ὠχρότητος καὶ ἐκ τῆς ἀπελπισίας, ἣν παρετήρει ἐζωγραφισμένην ἐπὶ τοῦ προσώπου της, ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς παραχρῆμα, καὶ προσκαλέσας τὰς Κυρίας τῆς συνοικίας, παρεκάλεσεν αὐτὰς νὰ διαμείνωσι μετὰ τῆς εὐγενοῦς νεάνιδος, ἥτις παρευρίσκειτο εἰς τὸν οἶκόν του. Μεγάλως ἐξεπλάγησαν αἱ εἰσελθεῦσαι Κυρίαί, ὅταν εἶδον τὴν Ἀγγελικὴν εἰς τὰ δωμάτια τοῦ Σαλιμβένου. Ἡ σεμνὴ ὁμως συμπεριφορὰ τῆς νεάνιδος διέφευδε πᾶσαν ὑβριστικὴν ὑπόνοιαν, ἀλλ' ἡ πασιδῆλος ἔχθρα τῶν δύο τούτων οἰκογενειῶν, δὲν ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὰς νὰ ἐμβατεύσωσιν εἰς τὰ αἶτια τῆς ἐλεύσεώς της. Ὅλοι ἐπιώπων καὶ περιεπλανῶντο εἰς διαφόρους εἰκασίας. Ἐν-

τούτοις ὁ Ἀνσέλμος συναθροίσας τοὺς συγγενεῖς του εἰς τὸν οἶκόν του, προσεκάλεσε συνάμα καὶ τὴν Ἀγγελικὴν καὶ τὰς Κυρίας, αἵτινες τὴν ἐσύντροφευον, καὶ παρεκάλεσε μετὰ δακρύων ἅπαντας τοὺς φίλους του νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Ἄνευ δὲ ἐτέρας ἐξηγήσεως μετέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μοντανίνου μετὰ ὅλην τὴν συνοδείαν, προπορευομένην ὑπὸ πολλῶν λαμπάδων.

Ἀποταθεὶς τότε εἰς τὸν Κάρολον εἶπεν. « Σὺ μετ' ὠμίλησας ἄνευ μαρτύρων, ἐγὼ ὁμως ἀπαιτῶ νὰ ἀκούσης τὴν ἀπάντησίν μου ἐνώπιον αὐτῆς τῆς ἐντίμου ὀμηγύρεως. Εἶναι ἤδη πολὺς καιρὸς ἀφοῦ ἐτρώθην ὑπὸ τῆς ὠραιότητος, τῆς σεμνότητος καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν τῆς ἀδελφῆς σου Ἀγγελικῆς, ἠσθάνθην ὅτι οὐδεμία ἄλλη εὐγενὴς νεανὶς ἤξιζεν εὐγενέστερον ἔρωτα. »

Μολαταῦτα ἀπέκρυπτον πάντοτε αὐτὴν τὴν κλίσιν μου, ἣν εἰς οὐδένα ἕτερον πρότερον ἀπὸ σὲ ἀνεχοίνοσα. »

Ἡ δυστυχία ἥτις σᾶς προσέβαλε καὶ ἡ εὐεργεσίᾳ μου, ἔδωσαν ἀφορμὴν νὰ γνωρίσητε τὴν καρδίαν μου. »

Σὺ μὴ δυνάμενος νὰ ἀνεχθῆς μίαν φιλοφροσύνην ἄνευ τινὸς ἀμοιβῆς, παρεδόθης μετὰ τῆς ἀδελφῆς σου εἰς χεῖράς μου, ὑποβάλλων εἰς τὴν διάθεσίν μου τὴν ζωὴν σου, τὴν τιμὴν σου, καὶ ὅλην ἐν συντόμῳ τὴν ὑπαρξίν σου. Ἀποδέχομαι αὐτὸ τὸ πολύτιμον δῶρον, ἀλλ' ἀπαξιῶ νὰ κατέχω αὐτὸ ἄνευ νομίμου τίτλου. Ἐάν λοιπὸν συγκατανεύθης, λαμβάνω ἐνώπιον αὐτῆς τῆς ἐντίμου ὀμηγύρεως τὴν Ἀγγελικὴν Μοντανίνου ὡς προσφίλη μου σύζυγον, καὶ τὸν ἀδελφόν της Κάρολον ὡς γυναι-

* κάδελφόν μου· έννοῶ δὲ ἀπὸ τοῦ δε καὶ εἰς τὸ ἐ-
 • ξης ἢ περιουσία μου, νὰ ἦναι μεταξύ ἡμῶν κοινή. »
 Οἱ γάμοι ἐτελέσθησαν ἀμέσως καὶ μετὰ μεγάλης
 πομπῆς. Ἡ συμφιλίωσις αὐτῶν τῶν δύο οἰκογενειῶν
 συνετέλεσε νὰ διεγερθῶσιν ὑπόνοιαι πρὸς τὴν κυβέρ-
 νησιν περὶ τῆς ἀδίκου κατὰ τοῦ Καρόλου κατηγορίας·
 ἀνεθεώρηθησαν τὰ δικόγραφα καὶ ἀναγνωρισθείσης
 τῆς ἀδικίας ἐξ' ἧς ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀπολεσθῇ ὁ ἀτυ-
 χῆς Κάρολος, ἀπεδόθη εἰς αὐτὸν τὸ πληρωθὲν πρόσ-
 τιμον καὶ ἀντεκατεστάθη εἰς ὅλα τὰ πολιτικά του
 δικαιώματα. (α)

(Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ).

ΑΣΠ. ΗΛ. ΖΕΡΒΟΥ Ι.

ΓΝΩΜΟΛΟΓΙΑΙ ΙΝΔΙΚΗΣ ΣΟΦΙΑΣ,

ΕΚ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ.

33. Οὐδεμίαν πρέπει τις νὰ ἔχη πίστιν εἰς βασι-
 λεῖς, εἰς γυναῖκας, εἰς ὀπλοφόρους ἄνδρας, εἰς κερα-
 σφόρα καὶ ὄνουχοφόρα ζῶα, καὶ εἰς ποταμούς.

(α) Σ. Ε. Τρία πρόσωπα συναμιλλῶνται εἰς τὸ ἱστο-
 ρικὸν τοῦτο ἀνέκδοτον περὶ ἀρετῆς· ὁ Κάρολος, ἡ Ἀγγελικὴ
 καὶ ὁ Ἀνσέλμος. Ὁρατοὺς ὁ ἀγὼν καὶ τοσοῦτο μᾶλλον ὠρατοὺς,
 καθόσον διεγείρεται μεταξύ ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν, κληρονομη-
 σάντων πατρῶα μίση. Ὁ μὲν Κάρολος θέλων ν' ἀποτίσῃ τὴν
 ὀφειλὴν τῆς μεγάλης εὐεργεσίας, ἧτις τὸν ἀπήλλαξεν ἀπὸ
 βέβαιον θάνατον, καὶ μὴ ἀνεχόμενος νὰ φανῇ κατώτερος τοῦ
 εὐεργέτου του, παρασύρεται εἰς ἀπόφασιν, καταστρέφουσαν

34. Οὐδὲν φιλικώτερον τῆς ὑγείας, ἐπαινετώτερον
 τῆς ἀρετῆς, ἀγαπητότερον τοῦ τέκνου, καὶ ὀδυνηρό-
 τερον τῆς πείνης.

35. Μακρὰν ἐκ τῆς χώρας ἐκείνης, ἐνθα ὑπάρχει
 ἀναρχία, ἢ πολυαρχία, ἢ γυναικοκρατία ἢ παιδοκρατία.

36. Φυσικὰ εἰς τὰς γυναῖκας εἶναι ταῦτα τὰ κα-
 κά· τὸ ψευδές, τὸ ριψοκίνδυνον, τὸ ἀπατηλόν, τὸ πλε-
 ονεκτικόν, τὸ ἀνόητον, τὸ ἀκάθαρτον καὶ τὸ ἀσπλαγ-
 χνον.

αὐτὴν ταύτην τὴν ἀρετὴν, διότι τὸ δλοκαύτωμα τῆς τιμῆς,
 ἀφαιροῦσε τὴν ἠθικὴν ἀξίαν τῆς πράξεως· ἀρετὴ ἄνευ τιμῆς
 δὲν ἐννοεῖται· τοιοῦτον δειγμα εὐγνωμοσύνης, δύναται νὰ χα-
 ρακτηρισθῇ, ὡς παραφροσὴ τῆς ἀρετῆς. Ἡ δὲ Ἀγγελικὴ ἐν-
 δίδουσα βεβιασμένη εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀδελφοῦ, δεικνύει
 ἀδυναμίαν τινὰ, ἰδίαν συγῆθως τοῦ φύλου τῆς, πλὴν ὁ ὄρος,
 ὅτι ἐν περιπτώσει ἀθεμίτου ἀπωλείας τοῦ πολυτίμου κειμη-
 λίου τῆς, θέλει ἀπολέσει καὶ τὴν ζωὴν, ἐξαλείφει αὐ-
 τὴν καὶ παριστᾷ τὴν σεμνὴν καὶ εὐκάρδιον νεάνίδα καλῶς
 τεθωρακισμένην ὑπὸ τῆς συναίσθησως τῆς ἰδίας ἀξίας· εἰς
 μόνην τὴν αὐτοκτονίαν ἐθεώρει τὴν διάσωσιν τῆς ἀρετῆς τῆς
 ἐκ τῆς ἀθεμίτου θυσίας. Ὁ Ἀνσέλμος τέλος ὑπερτερεῖ ἀμφο-
 τέρους εἰς τὸν παρ' αὐτοῦ προκληθέντα ὑψηλὸν ἀγῶνα, ἀν-
 οὔχι κατὰ τὴν εὐκισθησίαν τοῦλάχιστον κατὰ τὴν μεγαλο-
 ψυχίαν, διότι ἀφοῦ δι' αὐθρομήτου γενναίας πράξεως ἔσωσε
 τὴν ζωὴν τοῦ Καρόλου, δι' ἐτέρας μᾶλλον γενναίας συνεχίζων
 αὐτὴν, σώζει τὴν τιμὴν καὶ τούτου καὶ τῆς Ἀγγελικῆς, δι-
 ὅτι ἀποδεχόμενος ταύτην ὡς νόμιμον σύζυγον, ἀποκαθιστᾷ
 καὶ ἐκεῖνον ἀδελφόν καὶ συμμετοχόν τοῦ εἴκου του. Διαγωγὴ
 ἀπαραμίλος καὶ ὑπερανθρώπινος, εἰς ἣν μετὰ συγκεκινμένης
 καρδίας παρατηρεῖ τις, ὅτι μέγα, εὐγενὲς καὶ ὠρατὸν ἔχει ἡ
 ἀρετὴ !

37. Ὅστις εἶναι γεγυμνασμένος εἰς πᾶν εἶδος ὅπλων, εἰδήμων τῆς ἵππικῆς, ἀνδρείος τε καὶ ῥωμαλέος, οὗτος εἶναι στρατηγός ἀξίος.

38. Δὲν πρέπει ν' ἀναγορεύηται βασιλεὺς, ὅστις εἶναι σκληρὸς, κακοήθης, πλεονεκτικὸς, ἀτακτος, ἀχρεῖος, μωρὸς καὶ ἀκρίτως ἐπιτελεῖ πᾶν ἔργον.

39. Ἄς ἀπομακρύνηται ὁ κακὸς ἄνθρωπος, καίτοι κίτροχος μαθήσεως· οὗτος ὁμοιάζει ὄφιν κεκοσμημένον μὲ πολυτίμους λίθους.

40. Προτιμότερον εἶναι νὰ διαμένη τις ἐν φυλακῇ μετὰ σοφῶν καὶ ἀληθολόγων, ἢ εἰς ἀνάκτορα μετὰ πονηρῶν καὶ διεστραμμένων.

41. Μέχρι τῶν πέντε ἐτῶν ἄς θωπεύῃ ὁ πατὴρ τὸν υἱόν, μέχρι τῶν δέκα ἄς τιμωρῇ αὐτόν, ἀλλ' ὅταν ἦναι ἐκκεδεκτετής, ἄς τὸν μεταχειρίζηται ὡς φίλον.

42. Τίς ἢ ὠφέλεια εἰς τὸν ἐκ μεγάλου γένους καταγόμενον καὶ ἄμοιρον παιδείας; — Ὁ εὐπαιδευτός, καίτοι δυσγενῆς, τιμᾶται καὶ ὑπ' ἀνθρώπων καὶ ὑπὸ Θεῶν.

43. Τί τὸ ὄφελος ἐκ πολλῶν γεννηθέντων τέκνων, ἅτινα λύπης καὶ θλίψεως παρέχουσιν εἰς τοὺς γονεῖς; Λυσιτελέστερος εἶναι εἷς καὶ μόνος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζεται καὶ ἐπαναπαύεται ὁ οἶκος.

44. Καὶ ὁ μανθάνων καὶ ὁ διδάσκων καὶ ὅσοι λόγισοι, δὲν λέγονται σοφοί, ἀλλὰ σχολαστικοί· ὁ δὲ παιδῶν ὅσα μανθάνει καὶ διδάσκει, αὐτὸς λέγεται σοφός.

45. Ὅστις τοὺς ἀγαθοποιούντας αὐτόν ἀγαθοποιεῖ, ὁποῖα ἀρετὴ ἢ ἔπαινος; — Ὅστις ὁμῶς τοὺς κακοποιούντας αὐτόν εὐεργετεῖ, αὐτὸς καλεῖται ἀγαθὸς ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν.

46. Ἀπόφευγε τὴν διάβασιν μεγάλου ποταμοῦ

διὰ κολυμβήματος, τὴν μάχην κατὰ τῶν ἀνδρείοτέρων καὶ τὴν ἔχθραν κατὰ τῶν κρείττωνων (Ἄφρων δ' ὅς κ' ἐθέλει πρὸς κρείσσονας ἀντιφερίζειν. Ἡσίοδ.)

47. Οἱ μὲν ἔτγστοι καὶ εὐτελεῖς πλοῦτου μόνου ἐφίενται· οἱ δὲ μέσοι καὶ πλοῦτου καὶ τιμῆς, καὶ οἱ ἀριστοὶ μόνῃς τιμῆς, διότι πλοῦτος εἰς τοὺς μεγάλοφρονας εἶναι ἡ τιμὴ.

48. Ὁ εὐγενῆς καὶ ἐχέρον, ἄς λάβῃ γυναῖκα οὐχὶ ἀγενῆ, ἀλλ' εὐγενῆ, διότι ἡ ἐξ ὁμοίων ἐπιγαμία εἶναι ἐραστὴ καὶ ἀρεστὴ.

49. Ὅστις ἔχει πίστιν εἰς γυναῖκας, εἴτε ἐξ ἀγνοίας εἴτε ἐκ φίλτρου, οὗτος ὁμοιάζει μὲ τὸν ἐπὶ κορυφῆς δένδρου κοιμώμενον, ὅστις τότε ἀνανήφει δταν πέσῃ.

50. Ὁ μὲν πατὴρ διατηρεῖ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ τὰ θήλυ τέκνα του ἐν τῇ παιδικῇ αὐτῶν ἡλικίᾳ· ὁ δὲ ἀνὴρ ἐν τῇ νεανικῇ, καὶ ὁ υἱὸς ἐν τῇ γεροντικῇ, διότι ἡ γυνὴ οὐδέποτε εἶναι ἀξία αὐτεξουσιότητος.

51. Ἐγὼ νεκρὸν νομίζω ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον, τὸν δὲ ἄμοιρον ἀγαθῶν ἔργων, ὁ δὲ ἀγαθοεργὸς καίπερ νεκρὸς μακρόβιος ἔσεται.

52. Ἐκεῖνος βλέπει ὀρθῶς, ὅστις βλέπει τὴν μὲν ἀλλοτρίαν γυναῖκα ὡς μητέρα· τὰ δὲ ἀλλότρια χρήματα ὡς λίθους, καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους ὡς εαυτόν.

53. Οὔτε οἱ γονεῖς, οὔτε τὰ τέκνα, οὔτε οἱ οἰκεῖοι συμπορεύονται μετὰ τοῦ ἀποθανόντος, ἀλλὰ μόνον τὰ ἀγαθὰ ἔργα.

54. Ὅστις δὲν ἔχει καθαρὰν καρδίαν, πᾶσα ἑτέρα ἀρετὴ εἶναι εἰς αὐτόν ἀνωφελής.

55. Βουλὴ δὲν λέγεται ἐκείνη, εἰς ἣν δὲν ὑπάρχει